ΠΕΝΤΕ ΜΕΡΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

(Σκόρπια σημειώματα) *

Γ'.

Ὁ Ἴδας μοῦλεγε·

— Ἐδῶ στὴν Πόλη τὸ χαίρεσαι τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα· ἐδῶ οἱ δικοί μας δουλεύουν ἀληθινά.

Κ' ἔχει δίκιο. Οἱ Πολῖτες δημοτικιστάδες δουλεύουν, ἢ σωστότερα, τὸ ζοῦν τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα, ζοῦνε μ' αὐτό. Δίχως νἄνκι εἰδικοὶ ἐπιστήμονες καὶ νἄχουν τὴ φιλολογία γιὰ ἐπάγγελμα, ὁ καθένας τους καὶ στὴ δουλιά του μέσα κι ὄξω ἀπ' αὐτήνε, ἐργάζεται συστηματικὰ κι ἀκούραστα γιὰ τὴν Ἰδέα.

Μοῦλεγε κάπιος κύριος στο βαπόρι, ὅταν πήγαινα στὴν Πόλη·

— Ὁ Φωτιάδης δὲν μπορεῖ νἄναι καλὸς γιατρὸς πιά, ἀφοῦ ἀφίνει τὴ δουλιά του κι ἀνακατεύεται μὲ τὶς γλωσσολογίες καὶ τὰ τέτια....

Ὁ κύριος αὐτὸς εἶνκι ἔμπορος, ὑποπρόξενος τῆς Ἀγγλίας σὲ κάπια πολιτεία τῆς Μαύρης Θάλασσας καὶ δυνατὸς παίχτης στὸ μάους· χτυπάει πάντα μὲ ἄσσο ξερὸ καὶ βοηθάει μὲ ρήγα ἀσυντρόφιαστο.

— Παίζετε μάους ἡ ἀρεντιά σας ; τονὲ ρώτησα.

— Βέβαια, ὅτα δὲν ἔχω δουλιά.

— Περίφημα ! Κι ὁ Φωτιάδης λοιπὸν ὅτα δὲν ἔχει δουλιά, ἀντὶ νὰ παίζει μάους, καταγίνεται μὲ τὸ ζήτημα !

— Ἄλλο τὸ ἕνα κι ἄλλο τὸ ἄλλο ! παρατήρησε ὁ κ. Ὑποπρόξενος καὶ....συφώνησα μαζί του.

Ὠφελήθηκα ὅμως σημαντικὰ ἀπὸ τὴν παρατήρηση τοῦ κ. Ὑποπρόξενου, γιατὶ πρὶν πατήσω τὸ πόδι μου στὴν Πόλη ἔνιωσα μὲ πόση στενοκεφαλιὰ ἔχουνε νὰ παλαίψουν οἱ δικοί μας ἐκεῖ καὶ πόση Ἡρακλείδικη δύναμη τοὺς χρειάζεται γιὰ νὰ βγάλουν τὰ παχιὰ στρώματα τῆς μούχλας ἀπὸ τὰ Πολίτικα μυαλά. Ἐδῶ στὴν Ἀθήνα μᾶς πολεμοῦν κάπως πιὸ ἔξυπνα καὶ πρέπει νὰ καμαρώνουμε γι' αὐτό. Μόνο προδότες καὶ πουλημένους μᾶς λένε. Ἀγκαλὰ κ' οἱ Πολῖτες φίλοι μας τὴν ἀκοῦνε συχνὰ αὐτὴ τὴ βρισιά.

Κάπιος Πολίτης λογιώτατος ἔλεγε τοῦ Πανταζῆ, πὼς τώρα ποὺ ὁ Φωτιάδης πῆρε τὴ μεγάλη ταινία τοῦ Μετζηντιέ, δὲν τοῦ μένει ἄλλο παρὰ νὰ πάρει καὶ τὸ Βουργάρικο μεγαλόσταυρο. Μπορεῖ νὰ γίνει κι αὐτό. Οἱ Βούργαροι, φαίνεται, θὰ τιμοῦν τοὺς ἀθρώπους πόχουν ἀληθινὴ ἀξία. Ἐμεῖς μόνο τοὺς τενεκέδες νιώθουμε καὶ σ' αὐτοὺς κρεμᾶμε, τὶς περσότερες φορές, τὰ παράσημά μας. Ὁ Φωτιάδης δὲν ἔχει Ἑλληνικὸ παράσημο· οὔτε ὁ Παλαμᾶς. Ἔχει ὅμως ὁ Σουρῆς. Ἀκόμα κι ὁ Μπάμπης ὁ Ἄννινος. Ἂς ἔρθουν οἱ Βούργαροι νὰ μᾶς παρασημοφορήσουν τοὺς πρώτους μας. Μᾶς χρειάζεται κι αὐτὸς ὁ ξευτελισμός.

*

Ὁ Φωτιάδης εἶναι ὁ ὀνομαστώτερος λαρυγγολόγος τῆς Ἀνατολῆς, καθηγητὴς στὴν Τούρκικη γιατρικὴ σκολή, γιατρὸς τοῦ Σουλτάνου κ' ἐπιστήμονας βαθὺς ποὺ λογαριάζεται καὶ στοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους τῆς Εὐρώπης. Μερικοὶ μέθοδοί του σὲ λαρυγγολογικὰ χερουργήματα ,ἔχουνε στὴν Εὐρώπη τὄνομά του· *Μέθοδο Φωτιάδη*, λὲν οἱ Εὐρωπαῖοι. Γιατρὸς ἀπὸ τοὺς καλύτερους κι ὁ Σιώτης. Δικηγόρος ὁ Πανταζῆς. Μεγαλέμπορος ὁ Γιάγκος ὁ Παπᾶς. Γιατροχερουργος ὁ Ραλλίδης. Ἀνώτερος ὑπάλληλος στὴν ἑταιρία τοῦ τουμπεκιοῦ ὁ Ταντα-λίδης. Νά οἱ σπουδαιότεροι δημοτικιστάδες τῆς Πόλης Φιλόλογος κανένας τους, κι ὅμως ὅλοι τους βαθιὰ μπασμένοι στὴ φιλολογία, ἴσως ὅσο δὲν εἶναι μπασμένοι οἱ περσότεροι φιλόλογοι τῆς Ἀθήνας. Ὅτα μιλάνε γιὰ φιλολογία, μιλάνε τόσο σεμνὰ καὶ τόσο στοχαστικὰ ποὺ χαίρεσαι νὰν τοὺς ἀκοῦς— κι ὅτα μάλιστα σὺ ποὺ τοὺς ἀκοῦς, τύχει νἄσαι Ἀθηναῖος καὶ νὰ βουΐζουν ἀκόμα στ' αὐτιά σου οἱ φιλολογικὲς ἀεροκουβέντες τοῦ Ζαχαράτου Οἱ Πολῖτες μιλάνε γιὰ φιλολογία καὶ θαρρεῖς πὼς λειτουργοῦν...

Σὲ μιὰ τέτια φιλολογικὴ λειτουργία εὐτύχησα νὰ βρεθῶ κ' ἐγώ, στὸ ἀρχοντόσπιτο τοῦ Φωτιάδη, στὴν Πρίγκηπο, καὶ θὰν τὴ θυμοῦμαι σ' ὅλη μου τὴ ζωή.

Καθόμαστε τἀπομεσήμερο ὄξω στὴ μαγευτικὴ ταράτσα του· ἡ θάλασσα ἀπλωνότανε μπροστά μας, ἡ θάλασσα ἡ γαλήνια ποὺ τέλιωνε στῆς «Ἀσίας τἀκρογιάλια τἀντικρυνά», στὰ βουνὰ τῆς Βιθυνίας.

Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι καθόμαστε σὲ πολτρόνες ἀναπαυτικές, ὁ Φωτιάδης σταυροπόδι κατάχαμα, στὴ γωνιὰ τῆς ταράτσας,κι ὁ Ραλλίδης ὀλόρθος ἀντικρύ του. Ὁ Φωτιάδης κρατοῦσε στὰ χέρια του τὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου».

— Ἔλα, Ραλλίδη, τοῦπε, ἀπάγγειλέ μας τὸ «Θάνατο τῶν Ἀρχαίων».

Κι ὁ Ραλλίδης, δίχως δεύτερη κουβέντα, ἄρχισε μὲ τὴ γλυκιά του τὴ φωνὴ νἀπαγγέλνει, χρωματίζοντας τὴν κάθε φράση ἀνάλογα μὲ τὸ νόημά της

Καὶ οἱ τριπλὲς οἱ πόρτες οἱ χρυσὲς
καὶ οἱ χαλκένιες πόρτες τρίξανε
τρίξιμο σὰ νὰ βογγῆξαν....

κ' εἶπε ὅλο τὸν «Ε' Λόγο» ἀπόξω, σταματώντας μόνο ποῦ καὶ ποῦ ἢ γιὰ νὰ θυμηθεῖ τὴν ἀρχὴ κανενὸς στίχου ἢ γιὰ νὰ μᾶς ἀφίσει νἀκούσουμε τὸ Φωτιάδη ποὺ λαχταροῦσε μὲ τὴ βαθιὰ κι ἀλαφροβραχνιασμένη φωνή του νἀπαγγείλει καὶ λόγου του μερικοὺς στίχους ἀπὸ τἀγαπημένο του ποίημα.

Ἐκείνη τὴν ὥρα, σὲ κεῖνο τὸν τόπο καὶ μὲ κείνη τὴ συντροφιά, σὰ νὰ μπῆκα βαθύτερα στὸ μεγάλο τὸ ποίημα. Κ' ἔνιωσα μάλιστα καὶ κάπια ἀνατριχίλα ὅταν ὁ Ραλλίδης ἀπαγγέλνοντας τοὺς στίχους

Κι ἀπ' τὶς σκάλες κι ἀπὸ τἀκρογιάλια
τῆς Ἀσίας τἀντικρυνὰ
πέρα ἀπὸ τὴ Βιθυνία

ἔδειξε μὲ τὸ χέρι του πέρα, τὰ βουνὰ τῆς Βιθυνίας. Ἀνατρίχιασα σὰν εἶδα τὴ χερονομία καὶ θαρρεψα πὼς ζωντανεύει τὸ ποίημα καὶ πὼς στἀλήθεια κείνη τὴν ὥρα

πέρα ἀπὸ τὴ Βιθυνία
κάτι ἀπλώνεται κατάμαυρο,
κι ὅλο κι ἀγριεύει καὶ ζυγώνει,
Θεοῦ ὀργὴ καὶ δαίμονα μανία.

Κ' ἔπειτα ἀπάγγειλε κι ἄλλο Λόγο ἀπὸ τὸ «Δωδεκάλογο» ὁ Ραλλίδης, κι ἄλλα κομάτια ὁ Φωτιάδης κι ἄλλους στίχους τοῦ ποιημάτου ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς.

— Νὰ μᾶς ἔβλεπε ὁ Ποιητής, πῶς θὰν τὴ χαιρότουνε αὐτὴ τὴν ἱερὴ στιγμή ! παρατήρησα.

— Ὁ Παλαμᾶς πρέπει νἄρθεῖ ἐδῶ ! πρέπει νἄρθεῖ να δεῖ τὴν Πόλη, νὰ δεῖ τὸ ποίημά του ! φώναξε ὁ Φωτιάδης.

Καὶ παρατήρησε κάπιος ἄλλος ἀπὸ τὴ συντροφιά·

— Δὲν εἶδε τὴν Πόλη καὶ τὴ ζουγράφισε τόσο δυνατὰ στὸ ποίημα του. Ἂν τὴ δεῖ, τί καινούριο ἀριστούργημα θὰ μᾶς χαρίσει !

Κι ὅτα φανέρωσα τὴ χαρά μου ποὺ τόσο τονὲ νιώσανε καὶ τὸν ἀγαπήσανε τὸ «Δωδεκάλογο», μοῦ εἶπαν·

—Τονὲ νιώσαμε καὶ τὸν ἀγαπήσαμε, γιατὶ τονὲ ζοῦμε.Ζοῦμε μέσα στὸ «Δωδεκάλογο»· ὀλόγυρά μας εἰκόνες του βλέπουμε καὶ στίχους του ἀνασαίνουμε.

*) Κοίταξε φύλλα 252 καὶ 253

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Ὁ κ. Μάγιστρος, στὸ σαλονάκι ὅπου τὸν ὡδήγησε ὁ Ἀντρέας, ἀκόμη πιὸ πεσσιμίστας καὶ πιὸ ξεσερμένος στὴν προφορά του.

—«Ἐν τὴν ἔβρα (ἤβρα) καλήτερα. Τὸ πλεμόνι ἐρρωστημένο. Κουφάλες δὲν ἔχει, μὰ θὰ κάμῃ. Τὸ νεφρί,σὰν πὼς μοῦ λέτε,κι ἀρτὸ πέρσι κάτι ἔχε (εἶχε). Περίφημα ἐν τὰ πάμε. Ἀμέ, ἡ ἀκράτεια ; Ἐφτὴ στὸ τέλος θὰ παθῇ ἀπὸ καχεξία, νά, γενικὴ καχεξία. Ἐσεῖς ἔχετε παιδία, ἕνα κοριτσάκι ἕν' ἀγώρι. Φρόνιμο ἐν εἶναι νὰ μείνῃ σπίτι σας ἐφτή. Κι ἀπὸ τὴν περασμένη φορὰ ἤθελα νὰ σᾶς τὸ πῶ. Νά ποὺ σᾶς τὸ ἔπα».

Ὡς τόσο γιὰ τὴ φούσκα, δηλαδὴ τὸ σημαντικώτερο, δὲν ἔπε τίποτα ὁ φίλος. Βαρέθηκε ὁ Ἀντρέας. Μήνησε τοῦ κ. Ῥομπέρτη νὰ τοῦ συστήσῃ κανένα του συνάδερφο πιὸ γνώριμό του, πιὸ ξυπνητὸ καὶ ποὺ νὰ νοιαζεται τὴν ἄῤῥωστη, γιατὶ ὁ κ. Μάγιστρος εἶχε τὴν ἰδέα πὼς ἔπρεπε νἀφήσουμε τὰ πράματα νὰ πάρουνε τὸ φυσικό τους δρόμο, ἄς εἶναι, ὑποθέτω, καὶ κατήφορος. Ἡ Κατινούλα ὅμως πάντα τὸ ἴδιο κι ὁ κατήφορος γιὰ τὴν ὥρα δὲν τῆς ἔκοφτε τὴ στράτα. Τὴ δεφτέρα δεκάξη ὡς τὴν τετάρτη δεκοχτώ, ἀδιαθέτησε ὄμορφα ὄμορφα καὶ σὰ γερὸ κορίτσι. Μὰ τὶς δεκάξη ἀκολούθησε κάτι πολὺ νόστιμο· ἀῤῥώστησε ὁ Ἀντρέας ! Καὶ πιὸ νόστιμο ἀκόμη ποὺ τὸν περιποίθηκε ἡ Κατινούλα. Μὲ τοὺς γιατροὺς, μὲ τὶς ἀνησυχίες, μὲ τοὺς μπελάδες, μὲ τὶς ἀνταρες, τὸν ἔπιασε τρομερὴ θέρμη, 39°4, κ' ἔπεσε στὸ κρεββάτι. Στὴ θέρμη φαίνεται πὼς ξέσπανε ἡ ἀποσβολωμένη, ἐναντιωμένη, καταπατημένη του κανονικάδα. Τὸ αἷμα χύθηκε στὸ κεφάλι καὶ καθὼς τυχαίνει σὲ ὅλους μας, χτύπησε τὸ πιὸ ἀδύνατο μέρος τοῦ κεφαλιοῦ, τὰ δόντια στὸν Ἀντρέα. Τὸ κακὸ ντοπιάστηκε στὸ περιόστεο καὶ φλόγωσε. Ἀπόστημα. Ὅλη τὴ νύχτα μάζεβε καὶ μάζεβε. Τὴν ἀβριανή, δεκαεφτά, ἔτρεξε στὸ δοντογιατρό, νὰ τοῦ τἀνοίξῃ, καὶ σὰ γύρισε, κρύωνε τόσο πολὺ ποὺ ἀναγκάστηκε νὰ κρυφτῇ στὸ ἐργαστήρι του, ἀντὶς νἀνεβῇ ἀπάνω, μήπως δῇ μὲ τὰ μάτια της ἡ Κατινούλα τὸ φοβερὸ τουρτούριτμα, γιατὶ ἀδύνατο νὰ βασταχτῇ, ἔτρεμε σύγκορμος, ἡ φλόγωση ἀκόμη τὸν τίναζε καὶ τὸν ξετίναζε. Χάρηκε σὰν πλάγιασε καὶ διαβασε πάλε στὸ θερμόμετρο 39°4. Ἡ Κατινούλα, 37°5. Γέλασε λοιπὸν καὶ τῆς εἶπε πὼς δὲν πρέπει νἀνησυχῇ κανεὶς μὲ τὶς θερμοκρασίες, ἀφοῦ νὰ ποὺ ὁ ἴδιος τίποτα δὲν εἶχε, ὅ τι κι ἂν ἔγραφε ὁ ὑδράργερος. Ἡ Κατινούλα τοῦ ἔφερε τὴ σούπα καὶ τοῦ ζεδίπλωσε τὴν πετσέττα, μὲ προσοχὴ μεγάλη καὶ μὲ κάποια περηφανια. Δὲν μπόρεσε ὅμως ὁ Ἀντρέας, ἐκείνη τὴ βραδειά, νὰ τὴν κρεββατώσῃ ὅπως συνήθιζε, πῆγε ἀπάνω μιὰ στιμούλα μονάχα, καὶ τὸ λυπήθηκε διπλά, πρῶτα γιὰ τὴν τάξη, ἔπειτα γιὰ κάτι ἄλλο κάμποσο περίεργο. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ἀκόμη τῆς *Κυρίας*, ἡ Κατινούλα ὠνειρεβότανε πάντα καὶ πάντα τὴ Βενετιά, τὴν πατρίδα τῆς Ὅλιας. Πῶς εἶναι ἡ πολιτεία ; Σὰν τί νὰ μοιαζῇ μὲ τὰ καναλια της, μὲ τὰ φώσια της τὰ μυριόχρωμα, τὰ κόκκινα, τὰ διαμαντένια, τὰ πράσινα, μὲ τὴ μυστική, τὴ λαμπόγεμη θολάδα τουρανοῦ της στὸ σουρούπωμα, ὅταν ὁ ἥλιος βασίλεψε ; Ζουγραφιὲς ἔβλεπε, κοίταζε τὰ κάδρα στοὺς τοίχους, ἄκουγε, ῥωτοῦσε. Τίποτα. Ἤθελε νὰ καταλαβῇ μοναχή της,

*) Ἡ ἀρχή του στὸ 228 φύλλο.